

Sylabus
Kulturní antropologie a ekologie (KUL)
Prezenční studium
Daniel Sosna, vyučující

Doba a místo (přednáška): pondělí, 11:10 – 12:50, SP-210

Doba a místo (seminář): úterý, 11:10 – 11:55, SP-417

Kontakt:

Kancelář – SP 217, Sedláčkova 15

E-mail – dsosna@ksa.zcu.cz

Konzultační hodiny:

Úterý 9:00-10:00

Cíle:

Cílem kurzu je seznámit studenty se základy antropologického přístupu ke studiu vztahu mezi přírodním prostředím a lidskou společností. Kurs nabízí historický úvod do ekologicky orientovaného antropologického bádání s přehledem nejvýznamnějších badatelů a myšlenkových proudů. Část kurzu bude věnována rozboru adaptivních strategií konkrétních společností v jejich přírodním prostředí. Kromě tradičních témat ekologické a environmentální antropologie budou v kurzu rozebírána i témata přesahující do oblasti kognitivní a symbolické antropologie, která se zabývají kategorizačními schémata biologických organismů, konstrukcí identity a kolektivní paměti v krajině.

Výstupy a kompetence:

Studenti si osvojí pojmy, teorie a metody současné ekologické antropologie. V semináři studenti rozvinou schopnost kriticky analyzovat text a prezentovat své postoje veřejně. Při práci na projektu si studenti osvojí techniky pro vyhledávání relevantní literatury, analýzu dat a vytvoření strukturovaného textu.

Předpoklady:

Schopnost číst anglicky a využívat elektronické zdroje informací.

Požadavky:

- a) Každý týden přečíst literaturu do semináře. V případě absence na semináři student předloží **recenzní stať ze zadané literatury v rozsahu 500 - 700 slov** v digitální podobě na adresu dsosna@ksa.zcu.cz. Příložený soubor s recenzí pojmenujte podle následujícího klíče: Prijmeni_Jmeno_KUL_18_cislo_seminare. V názvu souboru prosím neužívejte diakritiku (příklad: výtah Břetislava Červotoče ze semináře č. 2: Cervotoc_Bretislav_KUL_18_02). Recenzi je vhodné doručit elektronicky nejpozději týden po absenci na semináři. **Při opakovaném nesplnění těchto povinností nebude udělen zápočet. Toleruji max. dvě absence, za které nebyla dodána recenzní stať.** Formát recenzní stati je dobře vysvětlen v knize Jadwiga Šanderové 2005: Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách, Praha: SLON. **Zdůrazňuji, že chci RECENZI a ne pouze výpisky z četby!!!**
- b) Prezentovat alespoň jednou v semináři.
- c) Vypracovat seminární práci založenou na analýze dat z etnografické databáze HRAF (*Human Relations Area Files*) na adrese <http://ehrafworldcultures.yale.edu/ehrafe/>. Použijte funkci rozšířené hledání. Vyberte si region a jeho část (např. Centrální Asie, Východní Afrika, Melanésie - jedná se o podkategorie uvnitř regionů) a v rámci vybraného regionu druhé úrovně hledejte vše pod kódy 224 (*Hunting and trapping*) a zároveň 770 (*Religious beliefs*, implicitně obsahuje podkategorie 771-779). Hledáte tedy v rámci určité oblasti vše, co se týká lovu a zároveň náboženských představ. Pročtete si odstavce s nalezenými informacemi a v případě nutnosti se podívejte i na předchozí a následující odstavce, abyste pochopili kontext. Dále využijte informace v *Culture Summary*, kde se dovíte základní informace o kulturách ve vašem vzorku. Při vysokém počtu nalezených odstavců (>30) vyhledávání zužte např. výběrem jen některých podkategorií v rámci makrokategorie 770, kde se můžete zaměřit jen na *animism, spirits and gods* apod. Smyslem práce je udělat srovnání několika kultur. **Zdůrazňuji, že tento projekt není jen o pročetí Culture Summary nebo výpisích o jediné kultuře. Je nutné jít k původní literatuře a provést srovnání.** Nelze jednoznačně určit, kolik kultur nebo odstavců je adekvátní počet. Zdrojová data by měla umožnit smysluplné srovnání. Na základě získaných informací napište seminární práci, která bude mít tyto náležitosti:
 - i) Titulní strana (vaše jméno a příjmení, název práce, rok, kurs, osobní číslo)
 - ii) Úvod - teoretický úvod k tématice (náboženství, lov a sběr). V úvodu je nutné ocitovat relevantní literaturu, která se v antropologii, případně společenských vědách obecně, zabývá danými tématy.
 - iii) Metoda - jak jste získávali a analyzovali data

- iv) Tabulka - zachycuje povahu vašeho výsledného vzorku, který jste použili pro studium. Tabulka bude mít informace o oblasti, podoblasti, názvu kultur, jejich unikátní kód, počtu nalezených dokumentů, počtu nalezených odstavců a zkrácenou citaci zdroje (autor a rok).
 - v) Výsledky a diskuze - popis výsledků a jejich interpretace. V diskuzi je opět potřeba přesáhnout popisnou rovinu a propojit vlastní zjištění s již publikovanými informacemi. Zde tedy navázat na debatu o z úvodu práce.
 - vi) Literatura - seznam citovaných prací odborné povahy. Citace z populárních zdrojů typu seminarky.cz nebo lidovky.cz nejsou relevantními zdroji informací. **Použijte citační úzus Sociologické časopisu** (<http://sreview.soc.cas.cz/cs/page/3-formalni-stranka-rukopisu>). Prosím neužívejte klasický úzus ISO 690. Práce by měla mít min. **1 000 slov**. Horní mez by neměla překročit **3 000 slov**. Použijte prosím řádkování 1,5, font 12 a stránky očísľujte. **Seminární práci nahrajte na portál ve formátu PDF do 12.12.2017, 24:00 hod.** Za každou hodinu zpoždění snižují jeden známkový stupeň. Soubory zaslané jinak než přes portál nepřijímám. Soubor pojmenujte podle následujícího klíče: `Prijmeni_Jmeno_KUL_SEM_18`. V názvu souboru neužívejte diakritiku (příklad: práce Břetislava Červotoče: `Cervotoc_Bretislav_KUL_SEM_18`).
- d) Přečíst povinnou literaturu k přednáškám.
e) Složit závěrečnou ústní zkoušku.

Metody:

•Výuka

- Přednášky budou probíhat formou klasického přednášení s použitím dataprojektoru.
- Seminář bude postaven na diskuzi o vybraných článcích, které jsou zadávány na týdenní bázi. Na každý seminář budou vybráni studenti, kteří si společně připraví prezentaci a povedou diskuzi v semináři.

•Hodnocení

- Ústní zkouška: 1- 4
- Seminární práce: 1- 4
- Prezentace v semináři: 1-4
- Participace v semináři – body za aktivitu. Aktivita a způsob prezentace v semináři budou přičteny k dobru při závěrečném hodnocení.

E-mailová komunikace:

Stejně jako já máte podle nařízení děkana povinnost kontrolovat váš univerzitní e-mail, který je navíc napojen na nástroje hromadné komunikace portálu. Jako pedagog a badatel nemám časový potenciál dohledávat individuální adresy, ale pro hromadnou komunikaci používám portál. Prosím kontrolujte e-mail a reagujte v rozumném časovém odstupu. Zároveň vás žádám, abyste při elektronické komunikaci ctili základní pravidla akademického chování, tedy že váš e-mail bude mít oslovení a vaše jméno na konci. Do názvu mailu prosím zadejte KUL. K e-mailům bez těchto náležitostí necítím povinnost reagovat.

Akademická etika:

Rád bych vás upozornil, že ke studiu v akademickém prostředí patří také etika. Zejména plagiátorství je na úrovni seminárních prací časté a to i v tomto kurzu. Jakékoliv formy opisování a podvádění v případě odhalení předám disciplinární komisi FF (http://www.ff.zcu.cz/files/Disciplinari_rad.pdf). V případě, že si nejste jisti pravidly pro tvorbu akademického textu, přečtěte si jeden z mnoha zdrojů na webu (<http://knihovny.cvut.cz/studium/jak-psat-vskp/doporuceni/plagiatorstvi/>, <http://www.muni.cz/study/plagiatorstvi?lang=cs>), případně se poraďte se mnou.

Osnova přednášek

1. Týden – (absence)

Účast na tiskové konferenci FFZ ČU

2. Týden – (Ekologická antropologie *sensu lato*)

Vztah kulturní antropologie a ekologie. Kulturní ekologie, ekologická a environmentální antropologie, kulturní materialismus, politická ekologie, kognitivní a interpretativní přístupy. Historie bádání a význační badatelé.

Povinná literatura:

Boukal, Tomáš

2012 Ekologická antropologie. Pardubice: Univerzita Pardubice. (**Úvodní kapitola**)

Kottak, Conrad P.

1999 The New Ecological Anthropology. American Anthropologist 101:23-35.

3. Týden – (Ekologie)

Úvod do ekologie. Historie ekologie a seznámení se základní terminologií – ekosystém, nika, sukcese, únosnost ekosystému, homeostáza, adaptace.

Povinná literatura:

Storch, David a Stanislav Mihulka

2000 Úvod do současné ekologie. Praha: Portál. (s. 9-26, 57-137)

4. Týden – (Kolaps společností)

Případy kolapsu společností a jeho vztah k přírodnímu prostředí.

Povinná literatura:

Diamond, Jarred

2005 Kolaps - Proč společnosti přežívají či zanikají. Praha: Academia. **(Kapitola 2 a 5)**

5. Týden – (Zelená ideologie)

Analýza environmentálního diskurzu.

Povinná literatura:

Reno, Joshua

2011 Beyond risk: Emplacement and the production of environmental evidence. American Ethnologist 38(3):516-530.

6. Týden – (Metodologie ekologické antropologie)

Sběr a analýza dat. Výpočty energie, mapování. Využití informačních technologií (GIS, GPS). Interpretativní přístup.

Povinná literatura:

Sosna, Daniel a David Henig

2012 Environmentální aplikovaná antropologie. In Vybrané kapitoly z aplikované sociální antropologie, T. Hirt ed. Pp. 237-253. Plzeň: Západočeská univerzita.

7. Týden – (Adaptivní strategie)

Cohenova typologie adaptivních strategií.

Povinná literatura:

Johnson, Allen W., and Timothy K. Earle

2000 The Evolution of Human Societies. Stanford: Stanford University Press. (s. 27-54, 65-83, 152-157, 186-191, 283-297)

8. Týden – (Etnobiologie)

Úvod do problematiky studia etnobiologických kategorizačních schémat. Role lingvistiky a kognitivní antropologie. Etnobotanika, etnozologie.

Povinná literatura:

Muthu, Chellaiah, Muniappan Ayyanar, Nagappan Raja and Savarimuthu Ignacimuthu

2006 Medicinal plants used by traditional healers in Kancheepuram District of Tamil Nadu, India. Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine 2:43-53.

9. Týden – (Krajina jako kulturní fenomén)

Kulturní krajina jako produkt interakce člověka s přírodním prostředím. Antropologická kritika duality příroda vs. kultura. Konstrukce kulturní/sociální krajiny prostřednictvím monumentů a cest. Sociální identita a kolektivní paměť ve vztahu ke krajině.

Povinná literatura:

Mácha, Přemysl

2010 Krajiny antropologie a antropologie krajiny. Český lid 97:225-246.

10. Týden – (Vnímání prostředí)

Ingold a antropologie: technologie, ekologie a vnímání životních forem. Vztah člověk – zvíře. Nelidští aktéři.

Povinná literatura:

Ingold, Tim

2000 The perception of the environment: essays on livelihood, dwelling & skill. London: Routledge. (s. 13-26).

11. Týden - Multidruhovú etnografie

Decentralizace člověka jako objektu zájmu, antropologie nad úroveň lidského rozměru, biosémiotika.

Povinná literatura:

Kirksey, S. Eben, and Stefan Helmreich

2010 The Emergence of Multispecies Ethnography. Cultural Anthropology 25(4):545-576.

12. Týden – (Technologie a jejich vztah k organismům)

Technologie ve vztahu k lidem a dalším organismům.

Povinná literatura:

Aporta, Claudio, and Eric Higgs

2005 Satellite culture - Global positioning systems, inuit wayfinding, and the need for a new account of technology. Current Anthropology 46(5):729-753.

Osnova seminářů

1. Týden – (Úvod)

Organizační informace.

2. Týden – (Indičtí zemědělci)

Literatura:

Harris, Marvin

1966 The Cultural Ecology of India's Sacred Cattle. Current Anthropology 7(1):51-66.

3. Týden – (Vojenský odpad)

Literatura:

Kim, Eleana J.

2016 Toward an Anthropology of Landmines: Rogue Infrastructure and Military Waste in the Korean DMZ. Cultural Anthropology 31(2):162-187.

4. Týden – (Migrace)

Literatura:

Black, Richard, W. Neil Adger, Nigel W. Arnell, Stefan Dercon, Andrew Geddes and David Thomas

2011 The effect of environmental change on human migration. Global Environmental Change 21:S3-S11.

5. Týden – (Antropologie chráněných území)

Literatura:

West, Paige, James Igoe, and Dan Brockington

2006 Parks and Peoples: The Social Impact of Protected Areas. Annual Review of Anthropology 35(1):251-277.

6. Týden – (Etnobiologie)

Literatura:

Boster, James, Brent Berlin, and John O'Neill

1986 The Correspondence of Jivaroan to Scientific Ornithology. American Anthropologist 88(3): 569-583.

7. Týden – (Antropologie krajiny)

Literatura:

Gell, Alfred

- 1995 The Language of the Forest: Landscape and Phonological Iconism in Umeda. In *The Anthropology of Landscape: Perspectives on Place and Space*. E. Hirsch and M. O'Hanlon, eds. Pp. 232-254. Oxford: Clarendon Press.

8. Týden – (Percepce prostředí I)

Literatura:

Gudeman, Stephen

- 2012 Vital Energy: The Current of Relations. *Social Analysis* 56(1):1-17.

9. Týden – (Percepce prostředí II)

Literatura:

Ingold, Tim

- 2000 The perception of the environment: essays on livelihood, dwelling & skill. London: Routledge. (s. 89-110)

10. Týden – (Mezinárodní environmentální hnutí)

Literatura:

Brosius, Peter

- 2001 The Politics of Ethnographic Presence: Sites and Topologies in the Study of Transnational Environmental Movements. *In New Directions in Anthropology and Environment*. C.L. Crumley, E.A. van Deventer, and J.J. Fletcher, eds. Pp. 150-176. Walnut Creek: Altamira Press.

11. Týden – (Multidruhová etnografie)

Literatura:

Tsing, Anna

- 2012 Unruly Edges: Mushrooms as Companion Species for Donna Haraway. *Environmental Humanities* 1(1):141-154.

Vedoucí kurzu si vyhrazuje právo na změnu.